Szeged jövője

3. Intézmények a lakótelepen

Nemcsak lakások ezrei épülnek a jövőben, hanem közintézmények százai is otthont kapnak Szegeden. A város regionális szerepköre miatt is lehet számítani arra, hogy egyre több intézmény akar itt helyet. Letelepülésük módja és rendje területileg meghatározott. Már eddig is lehetett tapasztalni, hogy a város más részein sűrűsödtek az üzletek, boltok és egészen más vidéken az iskolák és az egyetemek.

Övezetek szerint

A távlati elképzelés is övezetenként számol az intézményhálózat kialakításával. A belvárosi központ, a Széchenyi tér és környéke a politikai, társadalmi intézmények helye. A Jókai—Kárász utca—Klauzál tér—Lenin körútnak a Dugonics tértől a Kálvin térig terjedő szakasza kereskedelmi övezet. A város egyetemi és főiskolai negyede a Somogyi utcától az Oldal utcáig, valamint az Április 4. útjától a Korányi rakpartig terjed ki, beleszámítva a Dóm teret is, amely a tudományos élet mellett a művészet reprezentatív intézményeinek is helyet ad. Hiszen itt épül a városi és megyei könyvtár és leváltár. Itt van az MTA székháza, valamint az ünnepi játékok színhelye. Egyetemi épületek ezenkívül még a Hunyadi sugárúton és a Kossuth Lajos sugárúton találhatók. A tanszékek szétszórtsága miatt az orvostanhallgatóknak sokat kell utazni az óraközi szünetekben Az általános rendezési terv javasolja az orvosegyetem intézményeinek decentralizálását az Oldal utcáig terjedő területen.

Az oktatási intézmények másik fő helye lesz Újszeged. Az elmúlt években épült a Rózsa Ferenc sugárúton a JATE Biológiai Intézete. A környéken lehetőség van arra, hogy más egyetemi intézetek is gyökeret eresszenek. Szegednek szüksége lenne műszaki és közgazdasági főiskolára is. Ha a város egyszer otthont adhat e két karnak, akkor ezek a fakultások Újszegeden telepednek le. A Tisza bal partja minden szempontból kultivált terület lesz. Pillanatnyilag egy és osztatlan központú város Szeged, nagyon sok intézmény a Kiskörúton belül zsúfolódik össze. De a „tehermentesítés" már 1965-ben elkezdődött — több középület Újszegeden van. Itt épült a Biológiai Központ, a megyei párt- és KISZ-iskola, több kollégium, a Démász számítóközpontja. Sportcsarnok, és most épül a megyei tanács oktatási központja, a KÖJÁL-székház. Újszeged lesz egykor a másik városközpont, és ennek a rangnak az alapja az intézményhálózat megteremtése. Bőven van még hely arra, hogy elsősorban a tudományos-, kutató- és tervezőintézetek, az Odesszai körút, a Rózsa Ferenc sugárút környékén letelepedjenek. Dél-Újszegeden pedig a megyei kórház kap területet.

A decentralizálás nagy hangsúlyt kap a távlati tervben. Nemcsak alap-, hanem középfokú intézmények is épülnek majd a lakótelepeken, lakókörzetekben, méghozzá a következő területeken: természetesen a Belvárosban, ezenkívül a hajdani harmadik körút, a József Attila és Csongrádi sugárút közötti szakaszának mindkét oldalán, a Tolbuhin sugárút mentén a Vám tér és Mátyás tér környékén, a Marostői utcában és Bérkert utcában, Kiskundorozsma és Algyő központjában. A decentralizálásnak több a haszna. Először: a lakónegyedeknek megszűnik az alvóváros jellege, városképileg is élénkebb lesz egy-egy lakókörzet. Emellett az sem közömbös, hogy az emberek gyorsabban megközelíthetik munkahelyüket.

Az intézményhálózat kiépítése nem egyszerű dolog. Számolni lehet áthelyezésekkel, átcsoportosításokkal, és ennél a manővernél nemcsak az övezeteket veszik figyelembe, hanem a közlekedés lehetőségét is. Például ma még sajátos funkciókkal rendelkezik a Marx tér. Olyan, mint egy vegyes fölvágott. Van ott minden, főiskolától kezdve a piaci elárusítóhelyig. A Marx tér rendezésénél alapvető szempont, hogy ez a heterogén jelleg mielőbb megszűnjön.

Ma még idegenül cseng a fülnek, ha a lakónegyedeket együtthalljuk, együtt emlegetjük a művelődési házakkal, úttörőotthonnal... Tízhúsz-harminc év múlva ez már természetes jelenség lesz, a művelődési központok a lakónegyedekben is megjelennek. Igaz, akkor, mondjuk az ezredfordulón Szeged lakossága várhatóan 230—250 ezer lesz.

Zöld és zöld

Ha felépül a több ezer lakás,, sokféle intézmény, az ember óhatatlanul áhítozik arra,h ogy a beton- és téglafalak között az utcákon elegendő fa és virág legyen. Olyan nagy zöldterület, ahol pihenni lehet. Bizony, eddig a városrekonstrukció, az útkorszerűsítés, az indokolatlan sűrű beépítés miatt tovább zsúgorodott a füves, virágos terület. Csak az új városrészekben Tarjánban, Felsővároson javult a helyzet. Két évvel ezelőtt az ÉVM és OTSH kidolgozta, hogy hány lakosra mennyi zöldterület jusson. A tervezők már az új norma alapján módosították korábbi elképzeléseiket.

Önmagában a számok semmit nem jelentenek. Hiába írjuk le, hogy az ideális, ha egy szegedi honpolgárra majd 65,4 négyzetméternyi zöldterület jut. (A zöldterülethez sorolható a városerdő, a strand, a közpark, közkert stb.) Sajnos a Belvárosban az új normának — egy lakosra 7,5 négyzetméternyi közkert essen — már nem lehet eleget tenni, hiszen házakat ezért nem bontanak le. De az újabb építési területeken a tervezők remélhetőleg az elképzeléseket érvényesítik. Végül is ez a kérdés nem választható el a környezetvédelemtől, aminek prognózisa rendkívül előrelátó. A legfontosabb követelmény a levegő tisztaságának védelme és a környezetszennyező források felszámolása.

Hogy milyen környezetben születik 1996-ban Szeged új állampolgára? Ekkor körülbelül 5 millió 200 ezer négyzetméter lesz a parkok területe. Ötször nagyobb, mint most. De gondoljuk hozzá, hány autó füstöl majd.

Halász Miklós

Mikrokörzet Mórahalmon

Újabb mikrokörzet alakult a szegedi járásban. Az alakuló ülést tegnap tartották Mórahalmon az érintett gazdaságok vezetői. A járási pártbizottság képviseletében részt vett a megbeszélésen *Krasznai Mihály* osztályvezető. A mikrokörzet céljait és lehetőségeit *dr. Masa István*, a TESZÖV titkárhelyettese ismertette.

Három szakszövetkezet, a mórahalmi Homokkultúra, a zákányszéki Egyetértés és a domaszéki Szőlőfürt, valamint egy termelőszövetkezet, a mórahalmi Vörös Október fűzi szorosabbra ezentúl kapcsolatait. Az együttműködést a hasonló talajadottságok, közel azonos termékszerkezet, közösen megoldható gondok indokolják.

A mikrokörzet területének döntő többségén szakszövetkezetek gazdálkodnak. E szövetkezeti forma jelenlegi helyzete komoly gondokat vet fel. A közös terület és a magángazdaságok megosztottsága munkaerő-problémát okoz, gátat vet a korszerű nagyüzemi módszerek bevezetésének.

Közösen megoldható feladatként emelték ki a résztvevők közös gabonaszárító építését, kooperációt a nagy teljesítményű erő- és szakgépek munkájában, a későbbiekben pedig a terület igényeit kielégítő takarmánykeverő üzem létesítését. Az együttműködés konkrét tartalma csak ezután alakul ki.

A részletes tervek és az első év feladatainak kidolgozását a domaszéki Szőlőfürt Szakszövetkezet vezetősége vállalta.

Úgy, mint otthon

Minőség, export, termékszerkezet, egyensúly. Ezek a fogalmak már huzamosabb ideje úgy verik a dobhártyát, hogy sokan már menekülnének előle. De hova? Munkahelyen, családban, vonaton, üdülés közben, presszóban, piacon — mindenütt azt hallja az ember, hogy baj lesz, nagy baj, ha nem javítjuk meg azt az egyensúlyt? Melyiket? Hát erre aztán kevesen tudnak érdemlegeset mondani. Állítjuk, híreszteljük, hogy „már erőteljesen fejlődik a közgazdasági szemlélet", közben azonban száz honpolgár közül nyolcvan körülbelül annyit tud erről, hogy az egyensúly rettentő fontos valami, hisz' „fönt" és „lent" is ettől hangos az ország.

És ez bizony vajmi kevés. Azért kevés, mert a feladatokat elvégezni hivatottak zöme csak nagy vonalakban érti, hogy valójában milyen ránkszakadt nyavalyát kell közös erővel leküzdenünk. Szajkózzuk a jelszavakat, ahelyett, hogy éreznénk azok súlyát és toporognánk türelmetlenül, hogy mikor csinálhatjuk már azt, ami ránk tartozik. A sok beszéddel persze csak gondjainkat tenyésztjük. Márpedig tény, hogy a szegedi üzemek egy jelentős részében még mindig halogatják azt, amit a „cselekvési programokban lefektettek" tudniillik, nálunk a papírmunka, a tervkészítés, a kimutatásgyártás, no meg az értekezleten üldögélés mindig intenzívebb volt, mint az elképzelések megvalósítása. Ami nem közvetlenül bennünket érdekel, attól rendszerint nyugodt az éjszakánk, mert sajnos, három ígéretes évtized múltán sem vált még vérünkké (csak beszédtémánkká) a közösségi viselkedés. Szégyen, nem szégyen, muszáj ezt bevallanunk. Ha másként lenne, nem haragudnánk a kormányra például azért, mert legutóbb előzetes bejelentés nélkül emelték föl a benzin árát, vagy nem vásárolnánk föl annyi cukrot és lisztet, mintha háborús veszedelem közeledne. Az áremelkedések immár természetesek szerte Európában. Miért volnánk mi kivételes helyzetben? Amit csak drágán tudunk megvenni, vagy megtermelni, azt nem adhatjuk el olcsón, szinte jelképes áron, mert így menthetetlenül lerongyolódnánk, mehetnénk újabb kölcsönöket kérni.

Nincs értelme elhallgatni, hogy a nyugati piaci áremelkedések 1974 óta évi 1 milliárd dollár veszteséget okoznak nekünk. És — közgazdásznyelven szólva — ezt a cserearányromlást eddig nem sikerült megállítanunk. De meg tudjuk állítani. Ha egy kicsit feszesebben tartjuk fejlődésünk gyeplőjét; ha lesz bátorságunk erélyesebben föllépni az igen költséges bürokrácia ellen; ha megértjük, miért szükséges a lakossági fogyasztás mérséklése; ha nem háborgunk bizonyos külföldi áruk behozatalának leállítása miatt; ha olyasmiket produkálunk, ami rögtön eladható, ahelyett, hogy raktárra gyűjtenénk; ha nem fogunk olyan építkezésekbe, amelyek pénzhiány miatt évekig elhúzódnak...

Nehéz ügy ez, és elég megfoghatatlan — vélik többen. Pedig ki-ki intézkedhet a maga posztján, körülbelül olyan felelősséggel, mint amikor a saját háztartását tartja rendben, egyensúlyban. Nem kell nagy és homályos dolgokra gondolni. Csináljuk úgy, mint otthon. A saját otthonában akárki tudja, hogy a villanyt el kell oltani, ha este elmennek szórakozni. A hivatalban is gondolhatnánk erre Az autós tökéletesen tisztában van vele: ha csak Trabant járatására futja a pénze, nem futkározhat Mercedesszel, mert egy-kettőre belesántul. Így kellene viselkednie munkahelyén is; azaz, minél kisebb fogyasztású autóval intézni a vállalat ügyeit, a hivatali gépkocsin tett magánutakat pedig ezzel a kis kocsival is beszüntetni. Új tévé vásárlásához kölcsönt kérhetünk esetleg a szomszédunktól. Ha azonban azt akarjuk, hogy a becsületünk és a hitelünk is megmaradjon, akkor muszáj pontosan betartanunk a határidőt. Vajon hány gazdasági vezető kunyerált már ilyen-olyan címen pénzt a banktól, s aztán sumákolt, hogy majd csak elengedik neki. És volt úgy, hogy elengedték. Amikor Balog János családi fészket akar rakni, nekilát osztani és szorozni. Ha végeredményként az jön ki, hogy ma már nem tud elegáns, háromszobás házat emelni a négyszázezer forintjából, akkor lejjebb srófolja önigényét, és megelégszik szerényebb hajlékkal. De hát ha ez ilyen magától értetődő odahaza, akkor a gyárban miért úgy akarja megörökíteni a nevét, hogy gangos irodaház, költséges műhelyek építésébe fog, jóllehet tudja, hogy nem áll megfelelő összeg a rendelkezésére?

Majd ad az állam elvtárs — gondolja a könnyelműen kölcsönt kérő, illetve beruházó, ha bajba kerül. A tapasztalat motiválta ezt a fajta magatartást. De most már állítólag ingyen nem ad az állam semmit, sőt a hitelek ésszerű fölhasználásának is tüzetesen utánanéz. Egy előadáson hangzott el: „Nincs több ingyen támogatás, az eddigi vircsaft tovább nem folytatható." De akkor ne legyen csakugyan! Ne legyen, különben aligha hiszi majd el bárki is, hogy valóban szigorú fegyelmet követelünk. És ne legyenek kivételek, mert ez a közvélemény morgásában üt vissza. Aki rosszul gazdálkodik, balkezesen irányít, nem érti a dolgát és az embereket, annak köszönjük meg szépen eddigi próbálkozásait, tűzessünk ordót a mellére, azért, amit különben jól csinált, de ne tartsuk tovább a helyén, bármiféle felsőbb kapcsolataira hivatkozik. Nemcsak a gazdasági egyensúly miatt van erre szükség, hanem a valóságos humanizmus, az együttmunkálkodó emberek boldogulása, jó közérzete és hangulata is ezt kívánja.

Beszéljünk kevesebbet gazdasági nehézségeinkről, de vegyük ezeket nagyon komolyan. Az építkezés befejezése után szedjük össze a használható deszkákat, ne hagyjuk kint rozsdásodni a mezőgazdasági gépeket. Aki fölcipeli kerékpárját harmadik emeleti lakásába, mert fél, hogy a kapualjból ellopják, az helyezze biztonságba a munkahelyi gépeket, szerszámokat is, nehogy a „szarkák" hazavigyék. Régen összeszedegettük a tarlón elszóródott kalászt, megcsókoltuk a leejtett kenyeret, mert az szent volt, az az életet jelentette. Ma sem indokolhatja sem a növekvő jólét, sem az ebből fakadó gondatlanság, hogy betakarítás idején teleszórjuk a várost búzával, egész évben pedig fél, sőt egész kenyerekkel töltsük meg a szemeteskukákat.

Vigyázzunk, a sok ismételgetéssel ne járassunk le életbe vágóan fontos fogalmakat! Úgy beszéljünk, érveljünk, hogy figyeljenek ránk az emberek, s értsék, mi rejlik a szakkifejezések mögött, mit kell ésszerűen és jól csinálniok.

F. Nagy István

Pártfórumon a szegedi járás mezőgazdasága

Az idén az eddig eltelt időszakban a mezőgazdaság fejlődésére megfogalmazott célkitűzések megvalósítása a szokottnál nagyobb erőfeszítéseket igényelt a szegedi járásban — állapította meg legutóbbi ülésén a járási párt-végrehajtóbizottság. Legnagyobb kár a kalászosokat érte még az ősszel mind a kötött, mind a homoktalajon azzal, hogy a gazdaságok nem tudtak időben megfelelő magágyat készíteni, illetve az elvetett gabona nem kapott esőt. A kemény téli fagy, majd az esőzések miatt keletkezett belvíz tovább rontot a helyzeten. Kipusztult 3211 hektár gabona, amelyből 2462 hektár búza.

A kiszántott gabona helyére a gazdaságok többnyire kukoricát, napraforgót, zabot vetettek, illetve a kevésbé károsodott területeken tavaszi árpát vetettek felül. Az időjárás erősen beleszólt a szegedi járásban kalászosokból — 22 ezer 829 hektáron — a terméseredmények alakulásába, s a hozamok alatta maradnak a tervezettnek. A gazdaságok szalmából sem tudják biztosítani a szükséges mennyiséget, s ez gondot okoz majd az állattenyésztsében, s kevesebb szerves trágya jut a földekre.

A kukorica vetésterülete tavalyhoz mérten 33 százalékkai növekedett jórészt azáltal, hogy a kipusztult gabona helyére is ezt vetettek. Ősszel 16 ezer 772 hektárról kell betakarítani a termést. A tömegtakarmány biztosítása arra késztette a gazdaságokat, hogy növeljék a silókukorica és a csalamádé vetésterületét is. Új lucernatelepítésekkel együtt 3100 hektáron termelnek a gazdaságok takarmánynövényt. Tavalyhoz mérten mégegyszer akkora a napraforgó vetésterülete is. 1459 hektár.

A zöldségfélék, a fűszerpaprika és a burgonya fejlődésére káros volt a májusi szárazság, ahol nem volt lehetőség öntözésre, jóllehet a szegedi járásban a közös és a háztáji gazdaságok az előző évinél 11 százalékkal nagyobb területen termelnek zöldséget, pontosan 6239 hektáron. A fűszerpaprika vetésterülete 3155 hektár. Zöldpaprikát 568, szántóföldi zöldségféléket pedig 1200 hektáron termelnek. Tizennégy százalékkal nagyobb a paradicsom vetésterülete, és ugyanennyivel csökkent a burgonyáé a múlt évihez képest. 1406 hektár paradicsom termelésére kötöttek szerződést a gazdaságok a feldolgozó iparral.

Az V. ötéves tervben megszabott program szerint folytatták szőlő- és gyümölcstelepítésüket a gazdaságok. Járásszerte az idén 106 hektárral gyarapodott, a szőlőterület és 336 hektárral a gyümölcsös.

Az állattenyésztésről szólva: a mezőgazdasági nagyüzemekben az állatállomány a járási pártbizottság gazdaságpolitikai programjában meghatározott irányelvek szerint fejlődik, hasonlóképpen a tejtermelés is. A gazdaságok hízó sertésre és hízó marhára kötött szerződésüknek a húsiparral a tervezett ütemben tesznek eleget.

A szegedi járásban a mezőgazdaság helyzete — az év első felét véve alapul — bizakodást keltő, annak ellenére is, hogy a gabonatermés alatta van a tervezettnek, s a várható eredményt is a szokásosnál nagyobb erőfeszítéssel lehetett elérni. A gazdaságok járásszerte jól haladnak munkájukkal, számolva adottságaikkal, emelve gazdálkodásuk színvonalát akként, ahogy azt a járási pártbizottság gazdaságpolitikai cselekvési programja előírja.

L. F.

Gyorsabban építkezünk

Csökkent a kivitelezésre fordított idő. Átlagosan 50 nappal hamarabb épültek fel az új létesítmények. Ezt állapították meg az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztériumban a tavaly átadott, mintegy 32 ezer építmény túlnyomó részére kiterjedő felmérés tapasztalatainak összegezésekor. A múlt évben befejezett létesítmények átlagosan 314, az 1977-ben átadottak pedig 364 nap alatt készültek el. A tervidőszak első két évében mindössze 24 nappal sikerült mérsékelni a kivitelezés idejét.

A tavaly átadott lakóházak építésének ideje az 1977. évi 519-ről 451 napra, a kereskedelmi épületeké 423-ról 356-ra, a művelődési épületeké 599-ről 425-re, az ipariaké 502-ről 406 napra csökkent. Az utak, vasutak és vezetékek építése általában 18—22 százalékkal kevesebb időt vett igénybe, ugyanakkor a mezőgazdasági épületek kivitelezése a szokásosnál is jobban elhúzódott, 65 százalékkal tovább tartott, mint korábban.

A még viszonylag fiatal építési módnak számító könnyűszerkezetes technológiával a múlt évben már feleannyi idő alatt épültek fel az új létesítmények, mint az előző évben.